

***Un rodet de fil blau* - Anne Tyler**

D'ençà que tinc ús de raó, els joves llegeixen llibres de Herman Hesse. Anys enrere jo també ho vaig fer, i no recordo per què ni en conservo cap sensació precisa. Per curiositat, aquests dies he rellegit *Siddharta* i em sembla que l'he entès millor. El protagonista abandona la seva família i es dedica a viatjar per accedir a experiències que li permetin conèixer-se a si mateix. Així, es familiaritza amb la fam, la virtut, la soledat, l'amor, la riquesa, el vici, la serenitat. Dècades després, un fill l'abandona sense que ell ho aprovi, i li sap greu que no aprofiti els coneixements que ell, el pare, ha adquirit al llarg dels anys. I, tanmateix, prescindir de la saviesa del pare és el mateix que va fer ell, i amb la mateixa falta de misericòrdia, quan era jove. És el que el barquer del llibre explica a Siddharta: quan neix a la muntanya i quan mor al mar, tant a les cascades com als meandres, el riu és el mateix. Igualment, nosaltres som el nen que admira els pares, el jove que se'n va de casa, el pare admirat pels fills i el que veu com el fill se'n va, tots alhora. Aquest és el gran argument de tots els temps, l'*storytelling* universal que no ens cansem d'escoltar ni d'explicar. És el que actualitzen pel·lícules recents com *Boyhood* i *The tree of life*, històries sobre el lent creixement dels membres de la classe mitjana, d'un realisme poètic exempt de morbositat, narracions rodones com les que han escrit Wallace Stegner, Alice Munro o Jonathan Franzen.

Un rodet de fil blau, d'Anne Tyler, s'inscriu en aquesta tradició. Narra les il·lusions, les decepcions i les renúncies d'unes quantes generacions d'una família de Baltimore. Les primeres pàgines ens situen a l'any 1994. Red i Abbie Whitshank tenen quatre fills. Una nit reben una trucada del més problemàtic, Dennie, que els confessa que és gai i penja. La mare es mostra preocupada, i el pare distant. En tot el llibre no trobarem cap altra referència a la presumta homosexualitat de Dennie, que el 1997 es casa, poc després té una filla, i finalment se separa. De moment, la novel·la se centra en la família i en la casa on viuen. Després saltem al 2012: Abbie perd la memòria, Red pateix un atac de cor. De sobte, els fills s'adonen que els seus pares s'han fet vells, o sigui, dependents. Les dues filles els visiten sovint, mentre que els dos fills s'instal·len a la casa per tenir-ne cura. Dennie ha vingut sol, es mostra esquerp i ningú sap de què treballa.

Circumval·lacions

A la pàgina 265 del llibre comencen els salts enrere. Viagem fins al 1959, quan la jove Abbie visita la casa del jove Red acompanyant el noi que li interessa, un *bad boy* que ha d'ajudar a tallar un arbre del jardí dels Whitshank. Aquesta escena, plena de detalls significatius, és la més lenta de la novel·la. Al cap de quaranta pàgines, sense que aparentment hagi succeït gaire res, arriba una seqüència de cinc moviments molt ben travada. Sota la taula, el peu d'Abbie toca el del *bad boy*. Més tard, a la cuina, la mare de Red explica a Abbie que quan va conèixer el seu marit ella tenia tretze anys i ell vint-i-sis; ara són grans, però la dona sembla igual d'enamorada. En l'escena següent, Abbie ja no veu el pare de Red com un vell rondinaire, sinó com un heroi de l'amor persistent. A fora, el *bad boy* es riu obertament de Red, però a Abbie no li fa gràcia. Quan l'arbre està tallat, el jove Red n'estudia atentament la soca, indiferent al món, com si reflexionés sobre el pas del temps plasmat en les circumval·lacions del tronc. En aquell moment és quan l'Abbie decideix que s'hi casarà.

El salt següent ens duu als anys trenta, quan els pares de Red comencen a viure a la casa nova. Llavors ens assabentem que l'inici de la relació no va ser tan romàntic com recordava la dona, sinó més aviat un malentès. Pel noi, aquella adolescent enamorada va ser "la pitjor experiència de la seva vida". A través d'una anècdota, descobrim que sempre s'ha considerat sotmès a ella. Al final del llibre tornem al present. Després que Abbie hagi mort, Red abandona la casa on ha viscut sempre. A les últimes pàgines, ens posem al dia de la vida secreta que duu Denny.

Al llarg del llibre, estem temptats de suposar que el tema no és la família, i menys encara Denny, sinó la casa on viuen. Com que es dediquen a la construcció i al manteniment d'habitatges, els dos temes s'encavalquen. Sorgeixen diferents subtemes, aspectes foscos que es van aclarint, fills que no són dels pares que els han criat, ressentiments antics, enveges fraternes. *Un rodet de fil blau* no inclou frases brillants ni moments espectaculars, però aconsegueix narrar amb versemblança unes quantes dècades de la vida d'una família, fer-nos adonar que la vella repatània que ha oblidat on ha deixat les claus és la mateixa que anys enrere va fumar marihuana i es va manifestar contra la guerra de Vietnam. Intuïm, també, que quan Abbie mira Red no veu només el vell xacrós, sinó també el jove que ella va triar aquella tarda en què ell examinava la soca d'un arbre caigut.

Formes fluvials

El llibre està organitzat de manera que el lector s'adoni de les formes diguem-ne fluvials de la història. Un exemple seria el de la casa de la platja on la família estiuja cada any, i on els antics adolescents que jugaven a la sorra es van convertint en els pares de mitjana edat que observen des del porxo com rompen les onades. Un altre exemple seria el d'Abbie quan, després de tenir quatre fills, evoca un gest recurrent a la seva vida que pot ser familiar a més d'un lector: "Abans, anés on anés, sempre hi havia algun dels seus fills amb ella. Això era reconfortant i cansat a la vegada. 'La mà? La mà?', els deia abans de travessar el carrer. Ara la imatge li va tornar vívidament: el braç que allargava rígidament cap a un costat, el palmell enrere, l'expectativa de trobar-se una maneta confiada que s'arraparia a la seva."

El paral·lelisme entre l'habitatge i la família m'ha recordat un conte molt trist i molt bonic de John Updike, titulat *Encara d'alguna utilitat*, que narra el retorn a la casa familiar d'un home divorciat que ajuda la seva exdona a buidar-la. A les golfes hi troba tot de joguines, que llança des de la finestra al camió amb què el seu fill les durà a l'abocador. Fa anys del divorci, però veure com es va buidant la casa que havia compartit amb la seva família omple l'home de malenconia, igual com succeeix al vell Red, que havia construït la casa i n'havia tingut cura com si fos el seu cinquè fill.

Un rodet de fil blau és l'última de la vintena de novel·les que ha escrit Anne Tyler (Minneapolis, 1945), una escriptora que ha vist com sis dels seus llibres s'han convertit en pel·lícules. La més coneguda és potser *El turista accidental*, amb William Hurt en el paper de l'escriptor de llibres de viatges que odiava viatjar. M'ha semblat veure-hi una referència en l'escena d'*Un rodet de fil blau* en què un dels gendres de la família Whitshank decideix emprendre un negoci d'assessoria dirigit a persones que no saben organitzar-se a l'hora d'emprendre un viatge.

Dues novel·les d'Anne Tyler havien estat traduïdes al català per RBA-La Magrana, que ara ha estat substituïda per la jove editorial L'Altra. El traductor ha estat el veterà Marc Rubió, que ha aconseguit dotar de versemblança lingüística la vida d'aquesta família de Baltimore que parla amb la naturalitat dels nostres veïns del tercer segona.